

Evecon OÜ ja Enery Estonia OÜ tuuleparkide kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande avaliku arutelu protokoll

Koht: Lüganuse Rahvamaja saal (Lüganuse tee 25, Lüganuse alevik)

Aeg: 15.12.2025 kell 17.00–19.40

Osalejad: Avalikul arutelul osales 35 inimest. Osalejate nimed ja kontaktandmed asuvad registreerimislehel, mis on Lüganuse Vallavalitsuse valduses.

Päevakord:

- Marko Pomerants (arutelu moderaator) avas koosoleku ja tutvustas päevakava ning kodukorda.
- Ingrid Vinn (Hendrikson DGE, KSH juhtekspert) tutvustas eriplaneeringu koostamisest huvitatud isikuid – arendajaid, planeeringu protsessi, koostamise eesmärki ja lahendust ning keskkonnamõjude hindamise (KSH) tulemust, sh leevendavaid meetmeid. Lisaks andis kokkuvõtliku ülevaate avaliku väljapaneku käigus laekunud ettepanekute ja neile kujundatud vastusseisukohtade osas.

Marko Pomerants tegi ettepaneku esitada küsimusi kätte jagatavate numbrite järjekorras, mille osas E.K. esitas vastuväite nagu ka mõned teised osalejad. Numbreid kätte ei jagatud.

Küsimused ja arutelu:

K.T.: 2b alal tuulik pos K7, mis jääb kahe küla vahele, mõjutab Kaevuri kooperatiivi päikesevarjutusega ja teiselt poolt Koljala poole müra- jahimaja/puhkemaja. Kuigi olete vastanud, praktiliselt pool aastat on varjumisoht?

Ingrid Vinn: pole teada, kas on pilves või päikeseline ilm, modelleerimisel on arvestatud päikeselise ilmaga, kogu aeg. Nõ viikumist on püütud leevendada, aluseks on varjutuse osas soovituslikud normid, millest on KSH-s lähtutud. Eestis kehtivat normi, nagu mürale, varjutusele ei ole.

K.T.: vastuväide, tuulikuid võib nihutada läänesuunas, seal kõrgepingeliinitrass, kus mõlemal pool maad, olemas Kiviõli karjäär, mis on tühjaks kaevandatud, miks peab kahe küla vahele need 800 kW tuulikud panema, mis häirivad nii siit kui sealt poolt?

Ingrid Vinn: kõrgepingeliinidel kaitsevöönd, kuhu ei tohi panna; kaevandusalale kavandatud kaitsetööstuspark, millega arvestada. Samuti Alexela hübriidpark. Need alad on juba hõivatud. Siin olevad alad on ainsad, kuhu veel võimalik oli midagi planeerida, planeering peab olema elluviidav.

K.T.: Rakvere poole minevate 330 liinide juurde.

H.P.: Savala küla, räägime, et tuulikud 300 m ja hakkame puid istutama, kui kõrge on puu, mis tuuliku ette istutada; samuti kõrgetest tuulikutest ei rääkinud alguses keegi, kas ei teata, kui kaua puu kasvab?

Marthen Kummer (Enery Estonia OÜ, arendaja): kui me 3-4 a tagasi arutasime, vaatasime ÜP-d ja sealseid tuulealade tingimusi ja kõrgusi. Puude varjamisel on küsimus vahemaas, kui minu ees seisab keegi pikem, mina tema (selle puu) taha ei näe. Puude istutamine teema rohkem eramute puhul, saame kaaluda kõrgemate istikute istutamist.

Marko Pomerants: planeeringu algatamise otsuses olid ka kõrgused 270 m ja 300 m olemas.

H.P.: ei räägitud kogu vabariigis sellistest kõrgustest, nendest on hakatud rääkima nüüd, kui meretuulikuid maismaale paneme. Miks peab meretuulik tulema maismaale? Saksamaa on kriisis oma roheenergiaga. Lüganusel peame maksimumi maha panema. Miks peab nii peale pressima neid tuulikuid koguaeg. Vahepeal panema neid seisma, et nahkhiir ja toonekurg lendab. Kes seda jälgima hakkab?

Ingrid Vinn: mere- ja maismaatuulepark on tehniliselt erinevad asjad. Kõrgeid tuulikuid tehakse tootlikkuse tõttu, kuid mida kõrgemal seda ka inimesest kaugemal. Mina rääkisin müra öisest normist ja piirangutest, nahkhiirtest ma ei rääkinud; müra leevendamise meetmed on inimeste jaoks.

E.K.: Kas on kaalutud alternatiive ehitada madalamaid tuulikuid? Miks neid KSH ei ole hinnanud?

Ingrid Vinn: meil on ka madalamad tuulikud kavandatud, kus mõjude tõttu kõrgemaid ei saagi.

Marthen Kummer: tuleb eristada seda, et planeering ütleb max parameetrid, tuulik peab mahtuma planeeringuga määratusse; tänapäeva tuulikute madalaimad on ca 200 m – 270 m. Meie saame kaaluda max 267,5 m kõrguseid, suhelnud tuulikutootjatega.

U.V.: osaliselt Uljaste elanik, mul on palju küsimusi ning soovin ausaid vastuseid saada: kas tuuleparkide ehitust toetatakse riiklikult?

Marthen Kummer: projektid on saanud osaleda vähemapakkumistes, kus Eveconiga võitsime ja võtsime kohustuse ning meil on hinnapõrand st riik maksab min toetust, kui elektri hind on väga madal. Toetus on väike, kogu projekti müügituludest mõni protsent. See teeb projekti finantseeritavaks.

U.V.: kuidas te välja tulete oma elektritoodangu müügiga, kas teil on tõesti nii palju raha, et tuulikuil ilus vaadata?

Marthen Kummer: Eesti on kogu Euroopa vaates tuuline maa, saab sellega raha teenida; investeeringud on väga pikad, 10+ aastat, et tagasi teenida.

U.V.: päikesepargil akuta pole mõtet, on vaja järgmist etappi, ka tuulikute puhul?

Marthen Kummer selgitab elektrihindade kujunemist ja nendib, et salvestus on loogiline; Evecon on piirkonna suurima aku teinud, meie osalesime Eleringi hankes ja paneme tuule, päikese ja aku kokku.

U.V.: inimesed väidavad, et suurim probleem on valgusreostus, seesama punane valgus.

Marthen Kummer: ohutustuled peavad olema, küsimus ehk peaks suunama need rohkem üles, püüame leida lahendusi, kuidas seda leevendada.

U.V: Austrias/Slovakkias sel suvel liikudes sadades tuulikuil ja seal ala tühi, vaid alajaamad, ei ühtegi inimest, kas see on Eesti tulevik?

Ingrid Vinn: samas Kopenhaagenis tuulik maja kõrval.

Marthen Kummer: Austrias siiski kindlasti ka tuuleparke, mis elamutele lähemal kui 1,5-2 km, seal on põllud, kus pole haljastust, tuulikud näha oluliselt kaugemale, seal elu käib – kohalikud on omaks võtnud.

E.K.- kas KSH on selle valgusreostuse arvesse võtnud?

Ingrid Vinn: jah, on. Punase vilkumise problemaatikat küll pole käsitletud.

Järgnevalt viitab arutelul osaleja 15.05.25 Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi poolt saadetud kirjale; mis käsitleb põllumajandusmaad; küsib, kas KSH koostajad on seda näinud ja on käsitletud?

Ingrid Vinn: see sisend on käes, KSH aruannet on täiendatud, meil kooskõlastus ministeeriumilt olemas.

Järgnevalt küsib sama osaleja, kuidas toimub vai-, plaatvundamentide, labade, tornide utiliseerimine? Et KSH-s peab olema vastus, kuidas?

Ingrid Vinn: räägime 30 a tulevikust, andsime suunised taaskasutuseks.

Osaleja: konkreetset vastust sellele küsimusele siiski pole?

Karl-Joonatan Kvell (Evecon OÜ, arendaja): see on pigem eraõiguslik suhe, arendajal aluseks maaomanikuga hoonestusleping, on erinevaid näiteid, tuulik ise suures mahus taaskäideldakse, sageli tuuliku tarnijaga tehakse tagasiostuleping; kas vundament jäetakse maha või lõhutakse ära, see on tuleviku küsimus.

Osaleja: asjaõigusseaduses, kui vaivundament jääb maa sisse, on see tulevikus täiesti kinnistuomaniku teema: aruanne peaks selliseid asju kajastama, 30 a pole väga pikk periood, muidu lahendust pole ja vaiad jäävad maa sisse.

Karl-Joonatan Kvell: hoonestuslepingud on erinevad, osad maaomanikud ei soovi vundamendi äraviimist ja soovivad sellele ehitada maja vm.

Osaleja: kõik taandub rahale, liiga vähe infot antakse sellele poolele, kes hoonestusõiguse lepingut sõlmib; meil ülevaade puudub, palju neid hoonestusõiguse lepinguid Lüganuse vallas üldse kokku on.

Marko Pomerants: olen ka geoloog, kui tehakse gravitatsioonivundament, mõelda, kas on tark see betoon maast kätte saada ja millega auk täita; milline energia selleks läheb.

H.P.: räägite, et 30 a pärast viib tarnija tuuliku ära, arvan, et sel ajal pole ei arendajaid ega tarnijaid ning meie peame sellega edasi eksisteerima.

E.K.: kui ma ei eksi, siis arendaja arvab, et hoonestusõiguse sätestab maapinna, maa alla see leping ei kehti, maa all on riiklik maavara, minu teada on osaliselt maavarale antud tingimuslik kasutusõigus sinna ehitamiseks, mis on tähtajaline ja sellisel juhul eelmine jutt ei vasta sellele tingimusele.

Ingrid Vinn: tähtajaks oli 35 a ja rohkem tingimusi ei määratud; saame anda soovitusi, siiski eraõiguslik suhe; võime täiendada aruannet, kuid pole kindel, et see keskkonnamõju hindamisele midagi juurde annab.

E.K.: see on kogu tsükli vaatamine, tuleb käsitleda projekti kogu elukaare jooksul, tegelikult elukaare lõppu ei ole vaadatud.

Ingrid Vinn: on vaadatud, see on kristallkuuli pealt ennustamine ja täna kirjutatu ei pruugi 35 a pärast pädeda. Me anname soovitused, mida oleme ka teinud.

Marko Pomerants: märkus on õige, Lügänuſe vallas on maavarasid, kuhu ei ſaa peale ehitada ja on maavarasid, kus on võimalik 35 a jooksul kasutada, tuuliku eluiga kattub ſelle ajaga.

Ingrid Vinn: ſaame liſada ſelgituſe aruandesſe, et ſee probleem on ja ſee lahendatakse igakordselt kokkuleppel tuuliku omanikuga.

Marthen Kummer: Eneryl on hoonetuſõiguse lepingutes ſees, et Enery on kohuſtatud vundamendi lammutama. ſee on ſiiski maaomaniku otſuſ. Tuulikud ei jää eluea lõpuſ püſti, ſeſt metalli jm taaskasuſtamine on oluliſelt rohkem väärt kui ſelle mahavõtmise ja töötlemiſega ſeotud kulud. Vanad tuulikud igal juhul võetakſe maha, ſeſt ſee on majanduslikult mõiſtlik.

Osaleja: miks Viru-Nigulas tuulik püſti on?

Marko Pomerants: ſee oli Viru-Nigula Vallavalituſe teadlik otſuſ, kuna ſee otuſ ſe vaatamiſväärtuſeks ja kunſtiobjektiks.

Marthen Kummer: püſti on betoon, mitte metall.

Osaleja: miks ei taastatud?

Marthen Kummer: ſeſt on Soome tuuliktootja tuulikud, kus tootja oli ſelleks ajaks pankrotiſ ja ſeal planeering lubab teatud tuulikuid ja Enefit ei ſaa oma tuulikuid ſinna püſtitada.

Marko Pomerants: gabariidid on muutunud ja võib vaja olla ka uut vundamenti.

Osaleja: ſee Soome tuulik ca 120 m kõrgune.

U.V.: ilmselt teema poliitiline, kuid miks USA-s pole tuulikuid?

Marthen Kummer: miſ on faktid/algallikad, kindlaſti pannakse USAſse rohkem tuulikuid kui Eeſtiſſe, kuigi Trump on jätnud mulje, et ei tehta.

U.V.: kas meil poleks vaja konkreetſemat energiaallikat, miſ igal ajal töötaks?

Jätkuſ arutelu tuumajaamaſt, ENMAK-ſt, taatuſenergiä protſentideſt jne.

E.K.: kas 2035.a eeſmärkides aatamaht või tarbimiſvõimſuſ, iſtalleeritud võimſuſeſt?

Marthen Kummer: tarbitud energiäühikuſt, MWh-ſt.

E.K.: täna tarbija makſab kõik kinni, ſaame vaid pöörduda KOV poole, kel on menetuſlik kaaluſluſõiguſ, kaſ ſeda teha või mitte. Lõpuks otſuſtab kohuſ.

L.M.: paralleelſelt käivad erinevate arendajate detailplaneeringud, eriplaneeringud, kuidas kumuſatiivſe mõju ga on, nõutakse, aga ſenini pole keegi ſelleſt rääkinud?

Ingrid Vinn: kumuſatiivne mõju on käſitletud, arveſtatud ſellega, miſ KSH kootaſmiſel on jõudnud avalikuſtatud lahenduſeni; mitmed arenduſed ükſteiſe kannul, keſ eeſ ſee meeſ, i ga järgmine arveſtab eelmiſega. Väljaarvatud riigi eriplaneeringud, miſ on ülimuſlikud.

L.M.: olemasuſevate tuulepargi arendajad on ka proteſtinud?

Ingrid Vinn: seal on teemaks tootlikkus.

L.M.: omavaheline vaidlus.

E.K.: keskkonnamõju on ka majanduslik mõju.

L.M.: kas 5.jaanuarini saab arvamusi avaldada?

Liisa Maria Mihhailov (Lüganuse Vallavalitsus): tehnilise apsaka tõttu teatud maaomanikud jäid kaasamata, kaasati teise ringiga, neil on eraldi tähtjad materjalidele reageerimiseks.

L.M.: - Kas ainult need?

Ingrid Vinn: sisuliselt avalikustamine pikenes ja avalikule arutelule võivad kõik tulla jaanuaris.

E.K.: kas kõiki teavitati, et tähtaeg on pikenenud?

Ingrid Vinn: neid, kes jäid esialgu ilma.

H.P.: valla lehes ei ole näinud teemakäsitlust, kui kodulehel õigel ajal märkad, siis tead, FB-s näitab kõik üritused aasta lõpuni kirjas, aga seda üritust ei ole, miks peab varjama?

Liisa-Maria Mihhailov: paberlehes pole alati võimalik kõiki teavitusi avaldada, kuna ilmub 1x kuus; siis avaldatakse Põhjarannikus, valla kodulehel, maaomanikele otseteavitused ja FB-s mõned päevad enne.

Marthen Kummer: välja läks ca 4000 kirja otse.

Osaleja: kas sellest konkreetsest koosolekust ka teavitus saadetud? Mina ei saanud.

Liisa Maria Mihhailov: enamikele läheb teavitus isikukoodide põhjal; soovitame üle vaadata eesti.ee-s, kas suunamine oma isiklikule e-postkastile on tehtud

E.K.: juriidilistele isikutele läks ka?

Liisa Maria Mihhailov: 3 km raadiuses maaomanike mailiaadressidele.

Marthen Kummer: proovime koos Eveconiga kogukonda tulla, väärtust tuua; ilmselt kõik on kursis kohaliku kasu teemaga, mis on seaduse järgne; praegu ligi 30 tuulikut, tänaste hindade juures saame rääkida 300 000 eurost elanikele ja 300 000 eurost KOV-le. Eneryl lisaks panus: tasuta elektrienergia elamutele, mis kuni 1,5 km kaugusel tuulikust või Vainu, Koljala, Matka külas, igale elamule ca 1000 eur aastas; lisaks sõlminud KOV-ga koostöölepe, mille kohaselt veame Kiviõli Tööstusparki otseliini, et perspektiivsed andmekeskused vmt saaks siia tulla. Igal aastal lisaks proovime täiendavaid projekte teha. Sel aastal panustasime betoonist skateparki.

E.K.: kas 1000 eur fikseeritud summa?

Marthen Kummer: see on see, mida ise ca eeldame.

H.P.: kui tuulevaikne, kas töötuspark siis seisab?

Marthen Kummer: kavandatud hübriidpark on kavas ühendada Eleringiga kahesuunaliselt ja alati saab elekter tagatud.

U.V.: kas tuuliku hind on teada? Kuidas te ära majandate sellise elektri hinna juures? Elektrit veel laiali jagades?

Marthen Kummer: Eestis tuulisemates kohtades energia omahind jääb ca 45-50 eur MWh kohta (millest on vaja rohkem teenida), kui sellest on kõrgem, oled plussis.

Karl-Joonatan Kvell: see on arendaja äririsk. Täna 10 a perspektiivis elektri hinna alla toomise parim võimalus on rajada maismaatuuleparke. 1 tuulik ca 10 miljonit eurot.

Marthen Kummer: olles EU-s CO₂ kvoodid jne. Põlevkivi 3-4x kallim kui tuuleenergia.

E.K.: arendaja ütles, et nad on saanud riigi poolt toetuse, ükskõik, mis nad teevad, maksab maksumaksja kinni.

Marthen Kummer: toetus projekti vee peal ei hoia.

Osaleja: loobuge siis sellest rahast.

Arutelu jätkus riikliku toetuse teemal.

E.K.: vallale märkus – 2027 uued valimised, kõik eesmärgid/strateegiad võimalik, et kirjutatakse ümber.

Ingrid Vinn: meie oleme lähtunud praegusest poliitikast, kliimaneutraalne tootmine on tulevik.

H.P.: kuivõrd on arvestatud, et tiivikute küljes need mürgised plastid ja kemikaalid kiires liikumises eraldavad plasti loodusesse? Kas selle teemaga on tegeletud?

Ingrid Vinn: tutvuti uuringutega, teaduskirjandusega, tegemist on mikrokogustega ja alla igasuguste kehtestatud normide, mis inimese tervist kuidagi ei mõjuta.

H.P.: need on suured massid, kilodes.

Ingrid Vinn: ka korstnast tuleb rohkem.

Osaleja: alal 2a on planeeritud tuulik Natura alale, loopealsele?

Ingrid Vinn: põhjalikult vaadati looduskaitselisi piiranguid kasutades Kauri uuringud, samuti täpseid uuringud, Natura alasid tuulealadel ei asu.

Osaleja -Keskkonnaamet teab ala 2 loopealsetest, niitudest.

Mihkel Annus (Enery Estonia OÜ, arendaja): seal ei ole Natura ala, vaid uuringus toodi välja ühe taimeliigi Natura elupaik ja anti hinnang selle olulisusele.

Jätkus arutelu Viru-Nigula vallaga piirneva ala osas ja seal piirangute arvestamise osas (Kauri uuringud jm).

Riina Noormägi (Hendrikson DGE, eluslooduse hindaja)- REPower uuringuga on arvestatud ja seda arvestati ka Elustik OÜ uuringus.

Ingrid Vinn: REPoweri uuring oli esialgne sisend, kohapealsete uuringutega täpsustati REPoweri uuringut.

Marthen Kummer: nahkhiirte puhul on teatud oludes kindlad seiskamise nõuded.

Osaleja: tuulikud öösel seisavad, päeval kui varjutus, seisavad, kui elekter odav, seisavad?

Ingrid Vinn: KSH aruandes toodud, milline tuulik töötab ja milline seisab ning millal.

M.I.: alustama oleks pidanud küsitlusega, kas rahvas soovib tuulikuparki? Meist sõidetakse üle. Praegu juba ületootmine tuulikute, miks neid rajame? Miks peate siia saama need tuulikud püsti panna? Mis mina kohalikuna kasu saan? Kas saan tasuta elektri nagu pakute tööstusparkidele?

Ingrid Vinn: see pigem suunatud volikogule ja vallavalitsusele.

Karl-Joonatan Kvell: lisan, miks Evecon siia planeerib, ostsime siia maa, sest ÜP oli pooleli, oli ambitsioonikas eesmärk ÜP-sse tuulealad määrata, on suurel määral hajaasustus, on elektriliinid. Valla eelarvesse tuleb kasu.

Marthen Kummer: tuleb taotleda kohaliku kasu tasu, palun taotlege.

Arutelu jätkus erinevate arendajate tuule nõ kasutamise osas.

Osaleja: kas valla poolt on tehtud uuring, kui kohalikud ära kolivad, mis siis saab? Eelarvest?

Anu Horn: keegi ei ole ära kolinud.

U.V.: miks ei või tuuliku panna asustamata maale, Viivikonna jm?

Marthen Kummer: sinna ei luba Kaitseministeerium.

K.T. kirjeldab Uppsala Ülikooli professori uuringut Sopi-Tootsi tuulepargi osas. Järeldus on, et mõju on suurem ja osa mõjust tuvastamata. Kui tuulikud kõik püsti ja inimesed on haiged, kes vastutab?

Veiko Kärbla (Hendrikson DGE, KSH müra mõjude hindaja): professori teadustöös ei olnud otseseid vastuolusid Eesti normidega ja praktikaga; ajaleheartiklis võrreldi kohati indikaatoreid, mida ei saa otse võrrelda. Töö koostajale polnud ilmselt antud täielikku ülevaadet, mis normid Eestis kehtivad. Kui võrrelda võrreldamatuid kriteeriume võibki jõuda teistsugustele järeldustele. Küsimus on, kas ühe arvamuse põhjal kuulutada kogu senine praktika ja uuringud, mis on mahult suuremad, ebaõigeks?

Järgnevalt kirjeldas Veiko Kärbla sel aastal Eestis tehtud projekte ja ülevaatlikke uuringuid, mis on andnud olulist lisainfot tuulikute mõjude osas, sh Eesti praktika näitel.

Veiko Kärbla: igasuguse tegevuse puhul on kehtestatud müranormid. Tuulikute puhul rangemad, kui näiteks liikluse puhul. Iga 5 a tagant koostatakse Euroopas strateegilisi mürakaarte ja on tõestatud, et liikluse müra põhjustab tervisemõju. Tuulikute puhul on normid rangemad, müratase madalam, tervisemõju peaks olema oluliselt väiksem, kuid häiringut tõesti välistada ei saa, seda ka normide tagamise korral. Tuulikute puhul kompenseeritakse ka mõju, mis jääb normist madalamaks; liikluse puhul midagi sellist ei tehta, mis näitab riigi huvi ses osas.

E.K.: tavapärane on, et müra jm monitooritakse enne projekti alustamist, kas olemasolevat mürafooni on monitooritud? Siis saab alles hinnata lisanduvat müra. Teiseks, kas tegemist on siiski hübriidparkidega, kus tuulikud ja päikesepaneelid koos mitte vaid tuuleparkidega?

Veiko Kärbla: ala on nii suur, et mis punktides seirata?

Ingrid Vinn: teadaolev info on KSH-s aluseks võetud, müra puhul lähtuti modelleerimisest, mis väljendab pikemaajalist mõju.

E.K.: pean silmas pikaajaseid monitoorimisjaamasid, mis on paigutatud mitmeks aastaks. Mis seiravad, müra, vihma, õhku – tolmu?

Ingrid Vinn: tuulikud ei paiska õhku sellisel määral saasteaineid, et peaks koosmõju arvestama.

Veiko Kärbla: KSH-s on välja toodud seire vajadused ning ka tuuleparkide valmimisel saab teha võrdlusmõõtmisi, kui tuulikud töötavad ja ei tööta. Samamoodi tehti Pärnumaal.

Ingrid Vinn: hübriidparkide osas – KSH-s analüüsiti tuulikute paigutamise võimalusi ja tuulikute mõjusid.

Marthen Kummer: päikesepargile ei pea KMH-d vaja, samuti mitte akupargile, ehitusload on olemas. Praegu käsitleme tuulepargi KSH-d, sest see on olulise ruumilise mõjuga objekt.

H.P.: meil siin päris infraspetsialist, müra ja infra on täiesti erinevad asjad; kui transpordimüra, siis see siiski vahepeal kaob; artikleid ja uuringuid on tegelikult palju, mida meil lihtsalt ei avalikustata ning infraheli on olemas; uurige neid ka, sellel on mõju, sest elan 5 km kaugusel, seal müra kuulda; miks me ei räägi artiklist, mis käsitles seda, et tuulikute 16 km kaugusel oli looduslik foon 100 korda kõrgem – täna leitav artikkel – Kaitseministeeriumi artikkel. Mul on ülitundlikkus võõra/keemilise osas ja kui need 17 tuulikut hakkasid minust 5 km kaugusel tööle, tervisehädad on seoses olemasolevate tuuleparkidega.

Veiko Kärbla: infraheli on kindlasti olemas; on erinev arusaam, mis tasemest infraheli muutub ohtlikuks. Tartu Ülikooli tuulikute tervisemõju uuringus kirjeldatakse ka uuringuid, mida nad ei analüüsinud ja on toodud välja põhjused, miks need välja jäeti.

Osaleja: millise tuulega hakkab tuulik tööle?

Marthen Kummer: 3 m/s.

Osaleja: Tootsi võrdluseks võtmine, Aseri tuulepark, mis 20 a vana, seal hinnati 2024.a müra ja tuule kiirust; müra oli piiri peal, tuule kiirus 5,8 m/s; peaks võrdlema vanu tuulikuid, mitte uutega ehk nõ kõrgemat otsa.

Veiko Kärbla: 5,8 m/s oli ilmselt mõõdetud 10 m kõrgusel, tuuliku torni kõrgusel on tuul oluliselt suurem ja võimalik, et tuulik töötas täisvõimsusega ehk et uued tuulikud (nt Sopi-Tootsi pargis, mis on sarnasemate parameetritega) on siiski parem võrdlusmaterjal.

Marthen Kummer: tänapäeval müra modelleeritakse nii, et tuul puhub justkui kõikidest suundadest korraga. Modelleering on kõrgem kui päriselu, see on seotud finantseerimisega, sest arendaja ei võta riski finantseerida projekti, mis on piiri peal. Mõju on päriselt väiksem kui modelleerimisel.

Osaleja: miks modelleeritakse ja ei võrrelda olemasoleva tuulepargiga, mis on 20 a juba püsti olnud?

Marthen Kummer: kuidas seda paremini selgitada, toon näite, et ma ei võta 15 a vana autot, et teada saada, mida tänane auto teeb. See on tuulikute puhul sama.

Veiko Kärbla: õigeaegne hooldus on vajalik, sest see mõjutab ka mürataset.

Ingrid Vinn: hiljem saab müra mõõta ja kui on probleem, tuleb probleemiga tegeleda. Hetkel saame siiski lähtuda kehtivatest normidest mitte hüpoteetilisest tulevikunormidest.

Veiko Kärbla: kõikide viimase aasta jooksul Eestis tehtud projektide puhul – TÜ uuring, mõõtmised ja juhend – vaadati ka, kas peaks Eestis kehtivaid norme muutma, Järeldus oli, et norme muutma ei pea, et normid on asjakohased.

E.K.: kui taustamüra mõõtmised tehakse pärast, kui park olemas, siis nagu eelmisel koosolekul kuulsin, et modelleerimisel ei ole koosmõjusid hinnatud ning arendaja paneb tuulikud püsti, teete mudeli ja väidate, et näiteks see tuulik elamust 750 m kaugusele hästi sobib, aga olemasolevat taustamüra ei ole võtnud arvesse. Ja kui tekib olukord, kus inimene selle müra pärast on mures, samas oleksite pidanud hindama ka inframüra ja äikese igasuguseid efekte; siis on inimene ja arendaja üksteise vastas ja nagu näha on, asjad võtavad aastaid aega; miks mürade koosmõju tänase olemasoleva taustamüra baasil ja planeeritud olukorras ei ole KSH-s tehtud?

Veiko Kärbla: KSH-s on välja toodud modelleerimine ja koosmõju olemasolevate tuulikutega; olemas liikluse müra analüüs, aga liiklus- ja tööstusmüra norme ei summeerita, ei saa ega seaduse järgi pole vaja summerida. Tööstusmüra on samuti hinnatud. Karjääride puhul – ala 2a puhul – karjäär tegutseb päevasel ajal, tuulikute puhul saab määravaks öine olukord. Vaatame veel koosmõju temaatika üle, kas on vaja veel midagi täpsustada. Siiamaani Keskkonnaamet ega Terviseamet ei ole välja toonud, et mingisugused olulised koosmõjud oleks jäetud hindamata.

E.K.: te olete ilmselt Riigikohtu lahenditega ka tuttavad?

Veiko Kärbla: küll mitte kõikidega.

Osaleja: ala 3 juures on kotkapesa, KSH-s oli sees, et põhimõtteliselt küll kotkas ära läheb, kui talle ei meeldi seal; seal metsades on väiksemaid kotkaid ka, seal samamoodi, küll nad ära lähevad; miks te ei pakkunud välja, et sinna lähedusse tuulikuid ei tule?

Ingrid Vinn: arvestades kõiki muid asjaolusid, sh mõju inimestele ning ümberkaudseid arendusi, oli see siiski tuulikute planeerimiseks sobilik koht. Keskkonnaamet on kooskõlastanud, kuid kompensatsioonimeetmetega töö jätkub. Seal on nõ küsimärke veel püsti, mis selguvad hiljem. Koos ornitoloogidega on välja töötatud kompromisslahendus, kus jätkutegevused veel tulevad.

Osaleja: kompromiss on vaid ühes suunas ja teie olete selle sisse kirjutanud.

Karl-Joonatan Kvell: Hendrikson on lahenduse välja pakkunud, riik on leidnud, KKA sealhulgas, et sellel alal 3 on mõistlik taastuvenergia arenguga jätkata, sest ala on perspektiivne ja leida kotkale alternatiiv. See on KKA seisukoht, võimalusi hinnatakse ehituslubade etapis veelkord. Keegi pole siin pahatahtlikult midagi teinud, see on riigi enda seisukoht.

Osaleja: arendaja, kuidas saate panna eramaid planeeringualasse sisse?

Karl-Joonatan Kvell: vald on selle piiri määranud.

Ingrid Vinn: siin valla tuuleparkide kaardil on näha, et siin vallas on algatatud ka eriplaneeringud, mis hõlmavad tervet valda.

L.M.: in -d ei kurda niisama, tervisehädad ei tule niisama.

Osaleja: ala 1 põhjapoolse otsa puhul arvestati kotkaga, riik ütles, et kotkas on piisavalt tähtis, aga miks ala 3 pole?

T.: miks te siia neid tuulikuid püsti panna tahate, kuigi rahvas on vastu; miks info inimesteni ei jõua?

Marthen Kummer: head tuuleolud; argument, et rahvas on vastu- – siin on paarkümmend inimest, kes on vastu, meie oleme suhelnud paarikümne inimesega, kes on olnud poolt.

H.P.: enamus inimesi ei tea, et me täna siin istume.

Marthen Kummer: meil on täna kolmas või neljas kord kokkusaamine. Kaasamine on tehtud.

Mart Kivistik (Lüganuse Vallavolikogu esimees): need otsused (tuuleparkide planeeringute algatamised) tegid teised inimesed. Volikogu protokollid on avalikud. Mina seisan valla arengu eest.

Ingrid Vinn tegi ettepaneku lõpetada koosolek seoses teemade poliitiliseks minekuga.

Osaleja: miks ala 2 juures, kus RMK maad ja eramaad, ei teavitatud ehitusgeoloogiliste uuringute tegemisest?

Marthen Kummer: siin oli kommunikatsiooniprobleem, kus eraomanikele teavitust ei saadetud, RMK teavitati.

Karl-Joonatan Kvell: täna oli palju üldisi küsimusi, kuna ala 3 on nõ Lüganuse lähedal, oleks oodanud konkreetsemaid küsimusi ala kohta; kes soovib küsida, jagan oma visiitkaarte, saame kirjutada eposti teel või kohtuda. Need kolm viimatist kohtumist olid pigem kohalike teemadega tegelemiseks.

Osaleja: Aa küla vanemana olen organiseerinud tuumajaama koosolekuid, mille osas on valla poolt kaasatulek 0 ja see, et info kaob, on nii lihtne, kaob koguaeg ära, juba aastaid. Külade kaitset siin ei ole. Külad peavad hakkama kokku hoidma.

Koosolek lõpetati kl 19.40.

Protokollija: Merlin Kalle (Hendrikson DGE). Olemas on arutelu helisalvestis.